

ԼՈՒՍԱՌԻՉ

ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

ԳԱՆԱՏԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

Թ. ՏԱՐԻ Թիւ 8, Յուլիս 2026

ՈՂՈՐՄՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՒԱՏՔԻ ՊՏՈՒՂԸ

Մատթեոսի Աւետարանի 12-րդ գլխուն 1-8 համարներուն մէջ Քրիստոս կ'անդրադառնայ թէ ի՞նչ է Աստուծոյ կամքին էութիւնը՝ օրէնքի տառական պահպանումը, թէ՛ սիրոյ եւ ողորմութեան գործադրութիւնը: Որովհետեւ Փարիսեցիները կը տեսնէին միայն օրէնքին տառը, մինչդեռ Յիսուս կու գայ բացայայտելու անոր հոգին: Անոր աշակերտները, սոված ըլլալով, շաքաթ օրով ցորենի հասկ կը փրցնեն եւ կ'ուտեն: Փարիսեցիներուն համար այս մէկը օրէնքի խախտում էր, սակայն Յիսուս անոնց կը յիշեցնէ, որ Աստուծոյ Օրէնքը երբեք չէ տրուած մարդուն կեանքը դժուարացնելու, այլ մարդը դէպի կեանք առաջնորդելու համար: Շաքաթը մարդուն համար տրուած էր, որպէսզի ան հանգստանայ, Աստուծոյ մօտենայ եւ սրբութեամբ ապրի իր կեանքը, ոչ թէ որպէս ծանր բեռ կամ դատապարտութեան միջոց: Այդ պատճառով Յիսուս կը յիշեցնէ մարգարէական խօսքը. «Ողորմութիւն կ'ուզեմ եւ ոչ թէ զոհ»:

Աստուած անելի կը փափաքի տեսնել գթացող սիրտ, ներող հոգի, օգնութեան մեկնած ձեռք եւ սիրով լեցուն կեանք, քան միայն արտաքին կրօնական պարտականութիւններու կատարում: Առանց սիրոյ եւ ողորմութեան, նոյնիսկ ամենէն գեղեցիկ զոհերն ու պաշտամունքները կը կորսնցնեն իրենց արժէքը Աստուծոյ առջեւ:

Հայ Եկեղեցւոյ մեծ բարեգործն ու ողորմածութեան ախոյեան՝ Ներսէս Մեծ Հայրապետը լաւապէս հասկցած էր, որ ճշմարիտ աստուածապաշտութիւնը միայն աղօթքով կամ ծեսով չի սահմանափակուիր, այլ կը շարունակուի աղքատին, հիւանդին, որբին եւ կարօտեալին հանդէպ ցուցաբերուած սիրով: Նոյն ճշմարտութիւնը կը շեշտէ նաեւ Սուրբ Յովհան Ոսկեբերանը, երբ կ'ըսէ. «Ողորմութիւն տուողին ձեռք մեկնողը աղքատ մուրացկանն է, բայց ողորմութիւն առնողը՝ Աստուած է»: Ամէն անգամ, որ կարիքատրի մը ձեռք կ'երկարենք, իրականութեան մէջ մեր սէրը կը յայտնենք ինքզինք որպէս սէր բաշխող՝ Աստուծոյ: Ահա թէ ինչու Քրիստոս լեւան քարոզին մէջ կ'ըսէ. «Երանի՜ ողորմածներուն, որովհետեւ անոնք ողորմութիւն պիտի գտնեն» (Մտ 5.7): Թող ողորմութեամբ, գթութեամբ եւ սիրով, մեր կեանքը դառնայ Աստուծոյ հաճելի զոհ եւ մեր վկայութիւնը՝ կենդանի Աւետարան:

Աշխարհը այսօր շատ օրէնքներ եւ սկզբունքներ ունի, բայց տակաւին կը տառապի սիրոյ պակասէն: Այսօր ականջալուր եւ կամ ականատես կ'ըլլանք թէ որքան մարդիկ պատերազմներու, աղքատութեան, գաղթի, առանձնութեան եւ անտարբերութեան զոհ կ'երթան: Քրիստոսի աշակերտը եւ կամ հետետորդը կոչուած է այս իրականութեան մէջ Աստուծոյ ողորմութեան կենդանի գործիքը ըլլալու: Երբ կ'այցելենք հիւանդի մը, կը մխիթարենք տրտմած մը, կը ներենք մեզ վիրատորոհին, մեր ունեցածը կարիքատրին հետ կը բաժնենք, այն ատեն կը կատարենք Աստուծոյ ամենասիրելի պաշտամունքը:

Աղօթենք, որ Սուրբ Հոգին մաքրագարող է շնորհագարող մեր սրտերը եւ կենդանի սիրով լեցնէ զանոնք, որպէսզի արժանի ըլլանք լսելու Տիրոջ երանելի խօսքը. «Երանի՜ ողորմածներուն, որովհետեւ անոնք ողորմութիւն պիտի գտնեն» (Մտ 5.7):

Հետեաբար, հաւատքը առանց ողորմութեան թերի է, իսկ ճշմարտութիւնը առանց սիրոյ՝ անպտուղ:

ԲԱԲԳԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

«Մարմինս ու միտքս կը տկարանան,
բայց իմ մտքիս յենարանը եւ միակ իմ ունեցածս՝
Աստուած ինքն է յափտեան»:
(Սաղմոս 73:26)

Կեանքը մարդուն առջեւ միշտ ալ երկակի իրականութիւն մը կը դնէ:

Կան օրեր, երբ ամէն ինչ յաջող ընթացք կը ստանայ: Մարդ կը ծրագրէ, կը ստեղծագործէ, նպատակներ կը դնէ իր առջեւ եւ վստահութեամբ կը նայի ապագային: Այդ պահերուն կը թուի, թէ ամէն բան իր վերահսկողութեան տակ է: Բայց կեանքը միայն այդ պահերէն չէ կազմուած: Անխուսափելիօրէն կու գան նաեւ օրեր, երբ մարդը կը հանդիպի իր սահմանափակութիւններուն: Տարիները կ'անցնին, մարմինը կը տկարանայ, առողջութիւնը կը խախտի, յոյսերը երբեմն կը խամրին, փորձութիւնները կը բազմապատկուին, եւ կեանքի ծանրութիւնները կը ճնշեն մարդուն հոգին: Այդ ատեն է, որ մարդը կը հասկնայ, թէ որքան փխրուն է իր ուժը եւ որքան սահմանափակ՝ իր կարողութիւնը:

Սաղմոսերգուն այս իրականութիւնը չի ծածկեր: Ան անկեղծօրէն կը խոստովանի. «Մարմինս ու միտքս կը տկարանան» (Սղ 73:26): Այս խօսքերը մարդկային փորձառութեան ճշմարիտ նկարագրութիւնն են: Ոեւէ մարդ ազատ չէ տկարութենէն, վիշտէն կամ հիասթափութենէն: Սակայն սաղմոսը այս խոստովանութեամբ չի վերջանար: Անոր մեծութիւնը այն է, որ տկարութեան մէջ կը յայտնաբերէ իր ամէնէն ամուր յենարանը. «Իմ մտքիս յենարանը եւ միակ իմ ունեցածս՝ Աստուած ինքն է յափտեան»:

Սաղմոսերգովին զօրութիւնը իր անձին մէջ չէ, ոչ ալ իր ունեցածներուն, դիրքին կամ յաջողութիւններուն մէջ: Ան իր զօրութիւնը կը գտնէ Աստուծոյ հետ՝ իր կենդանի յարաբերութեան մէջ: Երբ մարդկային ուժերը կը սպառին, Աստուծոյ զօրութիւնը կը սկսի գործել: Երբ մարդը կը զգայ իր անկարողութիւնը, Աստուած կը դառնայ իր հաստատուն ապաւէնը:

Այսօրուան աշխարհը մեզ կը մղէ վստահելու մեր կարողութիւններուն, մեր գիտութեան, մեր հեղինակութեան: Այս բոլորը ժամանակաւոր են: Ամէնէն ամուր երեսցող հիմքերը կրնան օր մը փլիլ: Միակ անփոփոխ իրականութիւնը Աստուած ինքն է:

Հետաքրքրական է, որ սաղմոսերգուն Աստուած կը կոչէ իր «բաժինը»: Աստուածաշնչական լեզուով «բաժին»ը կը նշանակէ ժառանգութիւն: Այսինքն՝ մարդուն ամէնէն մեծ հարստութիւնը Աստուծոյ ներկայութիւնն է իր կեանքին մէջ: Ոչ թէ այն, ինչ կը կուտակէ, այլ Ան, Ով իրեն հետ կը մնայ: Այս ժառանգութիւնը ոչ ժամանակը կրնայ մաշեցնել, ոչ դժուարութիւնը՝ խլել, ոչ մահը՝ վերցնել: Նոյն ճշմարտութիւնը կ'ապրի նաեւ Պօղոս առաքեալ: Իր կեանքը յաճախ լեցուն էր նեղութիւններով, հալածանքներով եւ բանտարկութեամբ, բայց ան կը գրէ. «Երբ տկար եմ՝ այն ատեն է որ զօրաւոր եմ» (Բ. Կորնթացիս 12:10): Իր ուժը Քրիստոսի ներկայութենէն էր եւ ոչ թէ իր անձնական կարողութիւններէն:

Այս խօսքը այսօր ալ կը շարունակէ մխիթարել բոլոր անոնք, որոնք իրենց կեանքին մէջ կը կրեն հոգեկան, ֆիզիքական կամ հոգեւոր ծանրութիւններ: Տկարութիւնը պարտութիւն չէ: Երբ մարդը իր հայեացքը դէպի Աստուած կը բարձրացնէ, նոյն այդ տկարութիւնը կրնայ դառնալ Աստուծոյ շնորհքին գործելու վայրը:

Սաղմոսերգուն նոյն սաղմոսին մէջ կը գրէ նաեւ. «Ես տեսաբար քեզի հետ եմ, Տէր, եւ դուն ձեռքէս բռնած ես» (Սղ 73:23): Ահա քրիստոնէական յոյսին էութիւնը: Հաւատացեալը մինակ չէ իր պայքարներուն մէջ: Քրիստոս ինք կը քալէ իր հետ, կը բռնէ իր ձեռքը եւ կ'առաջնորդէ զինք մինչեւ ճանապարհի վերջատրութիւնը:

Աշխարհը կրնայ փոխուիլ, պայմանները կրնան դժուարանալ, մեր մարմինն ու միտքը կրնան տկարանան, բայց Աստուծոյ հաւատարմութիւնը չի փոխուիր: Այդ պատճառով ալ Սաղմոս 73-ը դարերէ ի վեր կը մնայ հաւատացեալին վստահութեան աղօթքը:

Թող սաղմոսերգովին խոստովանութիւնը դառնայ նաեւ մեր կեանքի դաւանանքը. «Մարմինս ու միտքս կը տկարանան, բայց իմ մտքիս յենարանը եւ միակ իմ ունեցածս՝ Աստուած ինքն է յափտեան»:

Հայր Յակոբ

ՈՍԿԵՂԷՆ ՀԱՄԱՐ

«Ոեւէ մէկուն չարիքին՝ չարիքով մի՛ հատուցանէք: Մնացեք ընել այն՝ ինչ որ բոլոր մարդոց աչքին բարի է: Որքան կրնաք ամենուն հետ խաղաղ ապրեցէք: Սիրելիներ, երբեք դուք անձամբ վրէժ լուծելու մասին մի՛ մտածէք, այլ ձգեցէք, որ Աստուծոյ բարկութիւնը ընէ ատիկա. Որովհետեւ Տէրը Սուրբ Գիրքին մէջ կ'ըսէ. “Իմն է դատելու եւ պատժելու իրաւունքը. ես պիտի հատուցանեմ”, իսկ ուրիշ տեղ մը կ'ըսէ.- “Եթէ թշնամիդ քաղցած է՝ հաց տուր իրեն. եթէ ծարաւ է՝ ջուր տուր: Այսպէս վարուելովդ արդէն ամօթը զինք կ'այրէ”: Մի՛ պարտուիր չարէն, այլ՝ բարիով յաղթէ չարին»:

Հռոմայեցիներուն 12:17-21

“If someone has done you wrong, do not repay him with a wrong. Try to do what everyone considers to be good. Do everything possible on your part to live in peace with everybody. Never take revenge, my friends, but instead let God’s anger do it. For the scripture says, “I will take revenge, I will pay back, says the Lord.” Instead, as the scripture says: “If your enemies are hungry, feed them; if they are thirsty, give them a drink; for by doing this you will make them burn with shame.” Do not let evil defeat you; instead, conquer evil with good..”

Romans 12.17-21

ՍԱՂՄՈՍ ԹԻԻ 6

Ով Յոյս,
Որ հոգիով աղքատներուն մէջ Երկնքի արքայութիւնն ես.
Որ սգաւորներուն մէջ՝ մխիթարութիւնն ես.
Որ հեգերուն մէջ՝ խոստումն ես ժառանգութեան.
Որ մատակարարն ես արդարութեան կերակուրին
Եւ ջուրին կարօտեալներուն, եւ յագեցնողը.
Որ աղբիւրն ես ողորմածութիւնը. Ոռոգող.
Որ մաքուր սրտերը տեսութեանդ արժանացնողն ես.
Որ խաղաղութիւնն ես խաղաղարարներուն.
Որ քաջութիւնն ես Որդիիդ նմանութեամբ իրենց խաչը վերցնողներուն,
Եւ անոնց ուրախութիւնն ու ցնծութիւնն ես: Ալէլուիա:
Ով Յոյս,
Դուն քեզի յուսացողներուն ակնկալութեան ծառը չես ձգեր որ արմատախլուի,
Չես ձգեր որ անոնց շաւիղները խաւարով ծածկուին,
Չես ձգեր որ անոնց գլուխէն օրհնութեանդ պսակը վերցուի,
Չես ձգեր որ անոնք տապալին: Ալէլուիա:
Նոյնիսկ երբ աննկարելի է յուսալ՝ Դուն յուսալ կը ներշնչես,
Որպէսզի անոնց ակնկալութեան ծառը սաղարթաւորուի եւ պտղաբերի:
Նոյնիսկ երբ աննկարելի է յուսալ՝ Դուն յուսալ կը ներշնչես,
Որպէսզի անոնց շաւիղները լուսաւորուին:
Նոյնիսկ երբ աննկարելի է յուսալ՝ Դուն յուսալ կը ներշնչես,
Որպէսզի անոնց գլխուն պսակը առաւել եւ առաւել իմաստնացնէ:
Նոյնիսկ երբ աննկարելի է յուսալ՝ Դուն յուսալ կը ներշնչես,
Որպէսզի անոնք նորոգուելով կանգնին: Ալէլուիա:
Ով Յոյս,
Դուն Որդիին եւ Ս. Հոգիին հետ օրութիւնն ես
Ազատագրութեան եւ փրկութեան:
Փառաբանութիւն Ս. Երրորդութեանդ.
Այժմ եւ միշտ եւ յափտեանս յափտենից:

ԱՐՑԱԽԵԱՆ ՍԱՂՄՈՍՆԵՐ
Գառնիկ Աազ Քահանայ Գոյունեան

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ

ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՆՇԱՆՆԵՐՆ ՈՒ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԶԻՆՈՒՈՐԱԳՐԵԱԼ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՔԱՆԻ ՆՇԱՆ ԿԱՍ ՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԻ:

Զինուորագրեալ Եկեղեցին ունի չորս յատկութիւն՝ միութիւն, սրբութիւն, ընդհանրականութիւն եւ առաքելականութիւն:

ԻՆՉՈՒՒ ՀԱՄԱՐ ՄԻ Կ’ԸՍՈՒԻ:

Եկեղեցւոյ համար մի կ’ըսուի, որովհետեւ մէկ է Եկեղեցւոյ գլուխը՝ Քրիստոս. եւ անոր հաւատացողները մի եւ միաբան հաւատքով, յոյսով եւ սիրով:

ԻՆՉՈՒՒ ՀԱՄԱՐ ՍՈՒՐԲ Կ’ԸՍՈՒԻ:

Եկեղեցւոյ համար սուրբ կ’ըսուի, որովհետեւ քրիստոնէաները մկրտութեամբ սրբուած ու մաքրուած են Սուրբ Աազանէն, եւ որովհետեւ քրիստոնէական եկեղեցին սուրբ ըլլալ կը քարոզէ:

ԻՆՉՈՒՒ ՀԱՄԱՐ ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ ԿԱՍ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Կ’ԸՍՈՒԻ:

Ընդհանրական կ’ըսուի, որովհետեւ քրիստոնէութիւնը ամբողջ աշխարհով տարածուած է եւ պիտի տարածուի Քրիստոսի խոստումին համաձայն:

ԻՆՉՈՒՒ ՀԱՄԱՐ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ Կ’ԸՍՈՒԻ:

Առաքելական կ’ըսուի, որովհետեւ քրիստոնէական հաւատքը Աստուծոյ Որդիին՝ Յիսուս Քրիստոսի վրայ հիմնուած է, եւ անոր առաքեալներուն քարոզութեամբ հաստատուած է :

ԻՆՉ ԵՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ:

Խորհուրդ կ’ըսենք այն սրբազան արարողութիւններուն, որոնց միջոցաւ Սուրբ Հոգիին շնորիքները հաւատացեալներուն վրայ կը ներգործէ՝ փրկութեան համար:

ՔԱՆԻ ՀԱՍ ԵՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ:

Եկեղեցւոյ խորհուրդները եօթը հատ են.

- Մկրտութիւն,
- Դրոշմ,
- Ապաշխարութիւն,
- Հաղորդութիւն,
- Ամուսնութիւն/Պսակ,
- Ձեռնադրութիւն,
- Հիանդներու օծում:

ԱՅՍ ԵՕԹԸ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԵՆ ԱՄԷՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅԻ ՀԱՄԱՐ:

Առաջին չորս խորհուրդները հարկաւոր են բոլորին համար. Բայց վերջին երեքը՝ միայն մասնաւորներու համար են:

ԱՅԴ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ ԿՐՆԱՆ ԿՐԿՆՈՒԼ:

Մկրտութիւնը եւ դրոշմը չեն կրնար կրկնուիլ, բայց միաները հարկ եղած ատեն կը կրկնուին:

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՊԱՐԳԵԻԱԾ ՀԱՆԳԻՍՏԸ

«Ինծի՛ եկէք դուք բոլորդ, յոգնածներ եւ բեռնաւորուածներ, եւ ես հանգիստ պիտի տամ ձեզի» (Մտ 11.28):

Քրիստոս կը խոստանայ յոգնածներուն ու բեռնաւորուածներուն, որ եթէ երբեք իրեն գան՝ հանգիստ պիտի շնորհէ իրենց: Արդ, որոնք են յոգնածներն ու բեռնաւորուածները.-

ա) Յոգնածները մեղքի կեանք ապրողներն են: Արդարեւ, մեղքը կը յոգնեցնէ մարդը, կը յոգնեցնէ անոր սիրտը, անոր հոգին, անոր միտքը: Զուր տեղ չէ որ Դաւիթ մարգարէն կ’ըսէ. «Ոսկորներուս մէջ հանգստութիւն չկայ իմ մեղքիս պատճառով» (Սղ 38.3): Այո՛ մեղքի կեանքը սիրող ու ապրող մարդը չի կրնար հանգստութիւն ունենալ ո՛չ իր մարմինին մէջ, ո՛չ իր սրտին մէջ, ո՛չ իր հոգիին մէջ, ո՛չ իր մտքին մէջ, եւ ո՛չ ալ իր ոսկորներուն մէջ:

Սրելի ընթերցող, մեղքը քեզ յոգնեցուցած է. եթէ այո, եկ՛ր մեղքերու քաւիչին՝ Քրիստոսի: Կեանքիդ մէջ չկայ մեղք մը որ քեզ ստրուկ բռնած է, եւ որմէ ազատիլ կ’ուզես, չկայ գէշ սովորութիւն մը որ քեզ կը տանջէ, եւ որմէ ձերբազատիլ կը փափաքիս. Չկայ տկարութիւն մը որ կը տրտմեցնէ քու հոգիդ ու Աստուծոյ Հոգին, եւ որմէ ազատագրուիլ կ’ուզես. չկայ դառնութեան զգացում մը որ քեզ ատելութեամբ կը լեցնէ նմանիդ հանդէպ, կը կորսնցնէ խաղաղութիւնդ: Եթէ կ’անդրադառնաս որ կեանքիդ մէջ կայ մեղք մը որ թող չի տար որ մօտենաս Աստուծոյ, դիմէ Յիսուսին, բաղխէ՛ անոր սրտին դուռը: Ան խոստացաւ որ եթէ իրեն դիմես՝ պիտի ընդունի քեզ (Յհ 6.37):

բ) Իսկ բեռնաւորուածները, կը ներկայացնեն այն հրեաները, որոնք Քրիստոսի ժամանակ ու անկէ առաջ, կ’ապրէին Մովսիսական Օրէնքի բեռան եւ լուծին տակ: Օրէնքը ծանր լուծի մը նման դրուած էր առ հասարակ բոլոր հրեաներուն ուսերուն վրայ, եւ ո’չ ոք կրնար անկէ ձերբազատիլ, մանաւանդ որ Օրէնքի ուսուցիչները Օրէնքի տառին ստրուկները դարձած էին եւ ժողովուրդն ալ իրենց հետ անոր ստրուկները դարձուցած: Օրէնքը որ պէտք էր օրհնութիւն դառնար հրեաներուն համար, անէծք դարձաւ, սխալ մեկնաբանութեան ենթարկուելուն համար, եւ «Քրիստոս Օրէնքի այդ անէծքէն մեզ ազատեց, ինք մեր տեղը անէծքի առարկայ դառնալով» (Գղ 3.13): Առաք- եաւներուն քարոզութեան ժամանակ, եղան մարդիկ որոնք ազատագրուեցան Օրէնքի լուծէն եւ ընդունեցին Քրիստոսի հաւատքը, որոնք սակայն վերստին մտան Օրէնքի լուծին տակ Օրէնքը պաշտպանող հրեայ ռաբբիներու պատճառով: Այդպիսիներուն Պօղոս առաքեալ իր կոչը ուղղեց ըսելով. «Վերստին ստրկութեան լուծին տակ մի՛ մտնէք» (Գղ 5.1):

Սիրելի ընթերցող, մենք այսօր չենք ապրիր Մովսէսի Օրէնքին տակ, բայց արդե՞ծք կ’ապիրնք Քրիստոսի փրկարար շնորհքին ներքեւ: Ճիշդ է որ չունինք Մովսէսի Օրէնքը, բայց արդե՞ծք չունինք մեր կողմէ հաստատուած օրէնքներ, որոնց կատարման մեջ կը տեսնենք մեր փրկութիւնը: Օրէնքի բեռը չունինք մեր ուսերուն վրայ, բայց արդե՞ծք Յիսուսի սիրոյ օրէնքը ունինք մեր ուսերուն վրայ: Առաքեալը կ’ըսէ. «Իրարու բեռը վերցուցէք, եւ այդպիսով կատարեցէք Քրիստոսի սիրոյ օրէնքը» (Գղ 6.2): Դուն կը վերցնեն ուրիշին բեռը, թէ դուն կը դառնաս բեռ ուրիշին:

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆԸ
Վաղինակ Ծ. Վրդ. Մելոյեան

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԽՕՍՔԸ՝ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳԻՒՆ ՍՈՒՐԸ

Աստուծոյ խօսքը՝ Սուրբ Հոգիին սուրն է յանձնուած հաւատացեալին (Եփ 6.17): Առանց այս սուրին՝ մարդը չի կրնար դէմ դնել Սատանային եւ պարտութեան մատնել զայն: Քրիստոս Աստուծոյ խօսքին սուրով էր որ յաղթեց անոր, երեք անգամ կրկնելով. «Օրէնքի գիրքին մէջ գրուած է...» խօսքը (Մտ 4:4,7,10): Ինչպէս այն ատեն թշնամիին դէմ պատերազմի դաշտին մէջ եղող զինուորը կը պարտուէր ու կը սպաննուէր եթէ հետը սուր ու վահան չունենար, նոյնպէս ալ, այսօր, եթէ հաւատացեալ մարդը չունի հաւատքի վահանն ու Աստուծոյ խօսքին սուրը՝ պարտութիւն պիտի կրէ Չարին դէմ իր պայքարին մէջ: Չարին կողմէ մեր դէմ մղուած պայքարը՝ խորքին մէջ Աստուծոյ դէմ մղուած պայքար մըն է: Աստուծոյ պայքարը՝ Աստուծոյ խօսքին սուրով է որ պէտք է մղենք:

Վաղինակ Ծ. Վրդ. Մելոյեան

ՀԱՍԿՆԱՆՔ ՄԵՐ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

ԲՈՒՆ ՊԱՏԱՐԱԳ ԿԱՄ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՑ ՊԱՏԱՐԱԳ

ԱՌԱՔԵԼՈՑ ՍՐԲՈՑ ԵՒ ԳՈՀՈՒԹԻՒՆ

«Հոգի Աստուծոյ» երգէն ետք, Սարկաւագներուն կողմէ կը կատարուի յիշատակութիւնը Եկեղեցին բաղկացնող բոլոր հաւատացեալներուն, ողջերուն թէ ննջեցեալներուն, առաքեալներէն սկսեալ («Առաքելոց Սրբոց»), յանուանէ յիշատակելով շատ մը սուրբեր կամ նահատակներ եւ հաւատքի ախոյեաններ: Ասիկա Եկեղեցիին հնագոյն մէկ սովորութիւնն է, եւ կարելոր՝ Քրիստոսի ճշմարիտ Եկեղեցիին ամբողջականութեան հասկացողութեան իմաստով, ինչպէս նշեցինք:

Այս յիշատակութիւնները երկու խումբի կը բաժնուին: Առաջին խումբին մէջ կը մտնեն առաքեալները, մարգարէները, Եկեղեցւոյ առաջին «վարդապետ»ները, մարտիրոսները, սուրբ հայրապետները եւ արդէն այս կեանքէն ելած բոլոր սուրբերը:

Ասոնց յիշատակութիւնը կատարելու համար, Սարկաւագները կու գան սուրբ Սեղանին աջակողմը կը կանգնին, որ խորհրդանշականօրէն ցոյց կու տայ՝ թէ անոնք արդէն Աստուծոյ աջին կը գտնուին, այսինքն՝ անդրանկաց յաղթական Եկեղեցիին մաս կը կազմեն:

Ապա, «Ընդհանուր ամենայն հաւատացելոց», երգուած ատեն, Սարկաւագ խումբը կու գայ կեդրոն, սուրբ Սեղանը համբուրելու եւ Սեղանին ձախակողմը անցնելու համար: Այստեղ, Սարկաւագները Սեղանին ձախ կողմը կանգնած են, ուր կը կատարեն յիշատակութիւնը Զինուորեալ Եկեղեցիին խնամածութեան պատասխանատուութիւնը ունեցողներուն՝ կաթողիկոսներուն եւ առաջնորդներուն, երգելով՝ «Գոհութիւն եւ փառաբանութիւն մատուցանեմք...»:

Այստեղ երկու նկատողութիւն ունինք. –

1. «Առաքելոց սրբոց» բաժինին մէջ անուններու յիշատակութիւնը նոյնը չէ եղած միշտ: Ժամանակին, տեղին եւ երբեմն յիշատակող անձերու ջերմեռանդութեան համաձայն անոնք փոխուած, աճած կամ երբեմն ալ զեղչուած են: (Յիշէ՛ 4րդ դարուն՝ Վաչէեանց համար Ներսէս Մեծի կարգադրութիւնը, եւ վերջին օրինակը՝ Մովսէս Տաթեւացի Կաթողիկոսին անուան յաւելումը տպագիր ժամագիրքերուն մէջ...):

2. Ոմանք ալ այս յիշատակութիւնները աւելորդ համարելով կը կրճատեն, եւ հազիւ իւրաքանչիւր տունի առաջին մէկ-երկու բառերը արտասանուած՝ զայն կը կտրեն «Յիշեա՛, Տէր, եւ ողորմեա՛» յանկերգով, որ այս ձեւով իր իմաստէն ալ կը պարպուի: Բայց կը կրկնենք, որ այս յիշատակութիւնները Պատարագի արարողութեան հնագոյն եւ ամէնէն իմաստալից բաժիններէն մէկը կը կազմեն, երրորդ դարու սկիզբներէն եկող: Քմահաճօրէն այդպէս վարուողները կը մոռնան, որ այս յիշատակութիւնները սիրոյ պարտականութիւն են եւ դաստիարակչական նշանակութիւն ալ ունին հաւատացեալներուն համար, թէ Եկեղեցին միայն երկրի վրայ ապրողները չեն, այլ նաեւ՝ Քրիստոսով ննջող հաւատացեալները, որոնք Քրիստոսի միացած կը մնան եւ մեզի հետ միասին կը կազմեն Քրիստոսի հոգեւոր, խորհրդական Մարմինը՝ սուրբ Եկեղեցին:

ՅԻՇԵԼԵԱՑ ՔԱՐՈՉ

Այս անունով կը հասկցուի այն եղանակաւոր քարոզը, որ «Գոհութիւն եւ փառաբանութիւն» երգի աւարտին կ'երգուի՝ փոխն ի փոխ Սարկաւագին եւ դպիրներուն կողմէ: Բոլորիս ալ ծանօթ է այս մէկը իր երեք նշանաւոր տարբերակներով՝ Եկամեան, Կոմիտասեան եւ Զիլինկիրեան: Երեքն ալ չափազանց ծանր ու հանդիսաւոր են, եւ նոյն քան զեղեցիկ ու տպաւորիչ:

Հետաքրքրական է գիտնալ, որ 10րդ դարու Անձեւացիի Մեկնութեան մէջ անիկա չ'երեւիր, բայց 12րդ դարուն Լամբրոնացիի եւ յետոյ, անոր աշակերտ Արճիշեցիի Մեկնութիւններուն մէջ ներկայ է: Հետաքրքրական է դարձեալ, ու զարմանալի, գիտնալ՝ որ մինչ կարգ մը ձեռագիր Պատարագամատոյցներ որոշակիօրէն կ'ըսեն՝ թէ անիկա «Ի թիւ» կ'ըսուի կամ պէտք է ըսուի, 19րդ դարէն մեզի հասած աւանդութիւնը այսքան հանդիսաւորութիւն կապած է անոր, կարծէք հմուտ երաժշտագէտ դպրապետներ իրենց ստեղծագործական ամբողջ տաղանդն ու վարպետութիւնը դրած են անոր մէջ, հաւանաբար մէկը միւսէն օրինակ առնելով, թէպէտ իրարու աննման:

(Շարունակելի 13)
«ՀԱՍԿՆԱՆՔ ՄԵՐ ՊԱՏԱՐԱԳԸ»,
ՍՈՒՐԲ ՊԱՏԱՐԱԳԻ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄԸ,
ԿԱՌՈՅՅԸ, ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
ԶԱՐԵՇ ԱՐՔ. ԱԶՆԱԻՈՐԵԱՆ

SCIENCE AND RELIGION

Monday, 7 April 2020

In these critical times, once again the relationship between science and religion comes to the fore of my reflection.

Science and religion are two major powers impacting and guiding human life. Science seeks understanding and aims at expanding the scope of human knowledge by experimentation and verification. Religion too seeks understanding but by relying mainly on faith. Science's instrument is reason, religion's is faith. Science deals with physical realities and is oriented towards the concrete world, while religion deals with metaphysical realities and is directed towards the heavenly world.

Throughout history, scientific discoveries have often clashed with traditional religious beliefs and views. Saint Thomas Aquinas (1225-1274), an influential Dominican theologian and philosopher in the tradition of scholasticism, depicted theology as the 'queen of sciences.' This was the general perception in the Middle Ages. The Catholic Church condemned Galileo (1564-1642), an outstanding astronomer, physicist, and engineer, because his scientific discoveries were regarded as heresy. The condemnation was revoked by Pope Saint John Paul II in 1992.

Science aims to discover the truth, while religion seeks meaning and purpose behind the truth. Science provides facts; religion provides values. In its search for truth, science should not claim self-sufficiency and dominate faith. It should not seek to contain religion within the bounds of reason and evidence, nor should religion reject or ignore knowledge and facts provided by science. With their powerful tools, namely reason and faith, and with their basic aims, namely evidence and purpose, science and religion should act as partners, not competitors or adversaries. Religion should underpin its beliefs by listening to the science, and science should accept its shortcomings and not disregard the spiritual and moral dimensions offered by religion. Hence, a coherent and harmonious co-habitation and a creative collaboration between them are both possible and imperative. They need each other; they should support each other and learn from each other by working together for the humanization of societies and for the survival of humanity in an ecologically and ethically sustainable creation.

Working together implies reminding, complementing, challenging, and criticizing by preserving specificities of their priorities, perspectives, methodologies, and approaches. Science and religion should avoid becoming captives of ideological, economic, or political agendas. Religion must support science and use its discoveries and benefits without jeopardizing the core of its teachings and ethical principles. Religion must, however, question the growing anthropocentric trends of modern societies, which are motivated and enhanced by scientific and technological progress; it should reject those trends that undermine the human accountability to God; it should protect the sacredness and integrity of human life by questioning and monitoring, as far as necessary and possible, the uncontrolled and uncritical use of technology. Science, in its turn, is called to scrutinize and consider the liability, validity, and credibility of the teachings and practices of religion, as well as the historicity of biblical narratives and reliability of historical events as far as possible.

I believe that religion and science may establish a meaningful and fruitful collaboration when they recognize the limits and scope of their reach. The science people look forward; the people of religion should not look only backward but also forward to make the message of religion more relevant and credible in the face of radically changing times.

TURNING TO GOD
ARAM I

ՀԱՒԱՏՈՎ ԽՈՍՏՈՎԱՆԻՄ...

Ամէնողորմ Տէր, ողորմէ՛ բոլոր քեզի հաւատացողներուն, հարազատներուս եւ օտարներուն, ծանօթներուն եւ անծանօթներուն, ողջերուն եւ մեռեալներուն. Թողութիւն շնորհէ՛ նաեւ թշնամիներուս եւ զիս ատողներուն որոնք դէմս յանցանքներ գործած են եւ նո դարձուր զանոնք չարիքէն որ դէմս կը նիւթեն, որպէսզի արժանի ըլլան ողորմութեանդ. Եւ ողորմէ՛ քու արարածներուդ եւ ինծի՝ բազմամեղիս:

ԱՄԷՆ:

ՆԻԿԻՈՅ ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԺՈՂՈՎԻ 1700-ԱՄԵԱԿ

«Ի ՄԻ ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆ, ՅԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԻՒՆ,
Ի ՔԱՌՈՒԹԻՒՆ ԵՒ Ի ԹՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԵՂԱՅ»:
(ԲԱԺԻՆ Բ.)

ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ապաշխարությունը բացարձակապես անհրաժեշտ է մեր փրկության համար (Ղկ 13.3, 5: Գրծ 2.37-38, 3.19 եայլն):

ԻՆՉ ԿԸ ՀԱՍԿՆԱՆՔ «ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԻՒՆ» ԸՍԵԼՈՎ:

Ապաշխարությունը միակ ճանապարհն է Քրիստոսի գալու: Ապաշխարություն կը նշանակէ. –

ա) Հրաժարում Աստուծմէ հեռու կեանքէն, եւ դարձ դէպի Աստուած:

բ) Մեղքերու խոստովանութիւն Աստուծոյ դիմաց՝ որ մեր հոգիներու բժիշկն է:

գ) Կեանքի կտրուկ շրջադարձ կամ փոփոխութիւն:

դ) Անիրաւութեանց դարմանում:

ե) Ուղիղ հաւատք եւ ուղիղ կեանք ու գործ:

Ապաշխարությունը ո՛չ միայն մեր նախաքրիստոնէական կեանքին համար է, այլ նաեւ՝ յետմկրտութեան քրիստոնէական մեր կեանքին համար, եթէ իյնանք ոեւէ մահացու մեղքի մէջ, որ դարձեալ մեզ կ'անջատէ Աստուծմէ:

ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐԿՆԵԼԻ Է, ԹԷ՝ ԱՆԿՐԿՆԵԼԻ:

Եբրայեցիներուն նամակին մէջ ունինք հատուած մը, որ կը թուի թէ ապաշխարությունը անկրկնելի կը յայտարարէ (Եբր 6.4-6: Հմմտ 10.26-27):

Կրկնելիութեան հարցը ծագեցաւ, երբ 3-րդ դարուն, քրիստոնէութեան դէմ հալածանքներուն ընթացքին շատեր հաւատքը ուրացան եւ կոտորեալն արժանանալով մատուցանեցին: Հալածանքներու դադարէն ետք հարց ծագեցաւ, թէ այսպիսիները ներում ունին: Որովհետեւ ուրացումը «մահացու» մեղք մը կը համարուէր, իսկ համոզումը այն էր՝ որ մահացու մեղքերը թողութիւն չունին (Ա. Յհ 5.16-17):

Աւետարաններուն մէջ «մահացու» մեղքը Սուրբ Հոգիին դէմ հայիոյութիւնն է (Մր 3.28-29): Եկեղեցին հաւատքի ուրացումը նոյնացուց Սուրբ Հոգիին դէմ հայիոյութեան հետ, եւ զայն նկատեց «մահացու» մեղք: Սպանութիւնը, ազաւորութիւնը (որ համագոր է կռապաշտութեան, Կղ 3.5) եւ «պռնկութիւնը», այսինքն՝ սանձարձակ անբարոյութիւնը եւս հոգին սպաննող մահացու մեղքեր նկատուած են:

Եկեղեցւոյ առաջին Հայրերը մկրտութենէն ետք ապաշխարութեան միայն մէկ առիթ կը ճանչնան՝ մահացու համարուած մեղքերուն համար: Իսկ այս «երկրորդ ապաշխարութիւն»ը չատ դաժան պայմաններ ունէր, եւ կ'ենթադրէր ո'չ միայն մեղքին հրապարակային խոստովանութիւնը, այլ երկար տարիներու վրայ տարածուած ապաշխարանքի ձեւեր:

Աստիճանաբար այս խստութիւնը նահանջ արձանագրեց, եւ Եկեղեցին աւելի ներողամիտ կեցուածք մը որդեգրեց, ներելի նկատելով մահացու մեղքերն ալ, պայմանաւ որ ենթական յատուկ ապաշխարանք կատարէ անոնց համար:

Ո՛Վ ԿՐՆԱՅ ՄԵՂՔԵՐԸ ՆԵՐԵԼ:

Միայն Աստուած է որ կրնայ մեղքերը ներել: Բայց ինչպէս որ Քրիստոս իր մարդեղութեանը մէջ ցոյց տուաւ, որ «Մարդու Որդին երկրի վրայ իշխանութիւն ունի մեղքերը ներելու» (Մր 2.10), նոյնպէս ալ իր Եկեղեցիին իշխանութիւն տուաւ մեղքերը ներելու: Բայց Եկեղեցի հասկացողութիւնը անորոշ հասկացողութիւն մը չէ: Եկեղեցին, իբրեւ Մարմին, ունի իր առաջնորդները, Տիրոջ կողմէ կարգուած հովիւները, որոնք հաւատքի, կարգի (կարգապահութեան) եւ բարոյականութեան խնդիրներուն մէջ վճռական ծայն ունեցող Աստուծոյ պաշտօնեաներն են:

Քրիստոս ինք իր առաքեալներուն տուաւ յատուկ իշխանութիւնը «կապելու եւ արձակելու», եւ մասնատրաբար՝ մեղքերը ներելու իշխանութիւնը (Մտ 16.19, 18.18. Հմմտ Յհ 20:23):

Ներելու իշխանութեան մասին ամէնէն լուրջ հարցը ստեղծուեցաւ՝ մահացու մեղքերուն կապակցութեամբ, որոնցմէ ամէնէն փշոտը հաւատքի ուրացումն էր:

ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՍՐԲՈՒԹԵԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀՆ Է:

Եկեղեցին «Սուրբ» է: Մենք սուրբ չենք, մեղաւորներ ենք բոլորս: Բայց մեր Գլուխը՝ Քրիստոս սուրբ է, եւ իրմով կը սրբէ մեզ (Յհ 17.17-19): Եկեղեցին «մեղաւորաց քաւարան» է: Հոն կու գան ոչ թէ սուրբերը, այլ անոնք՝ որոնք կը կամենան սրբօրի:

Թէպէտ Հաւատամքը միա խորհուրդները չի յիշեր, եւ միայն Մկրտութիւնը եւ Ապաշխարութիւնը կը յիշէ, բայց բնականօրէն մկրտութիւնը կարելի չէ հասկնալ առանց դրոշմի խորհուրդին: Մկրտութիւնը եթէ Աստուծոյ հաւատալն է եւ Աստուծոյ ապաւինիլը, դրոշմը Աստուծոյ Հոգիին օծումը ստանալն է: Նոր Կտակարանը, եւ յատկապէս առաքեալներու գործերը, բազմաթիւ օրինակներով ցոյց կու տան, թէ առհասարակ ասոնք իրարու կապուած են, թէպէտ նոյնը չեն (Բ. Կր 1.21-22):

Նոյնպէս, կարելի չէ ապաշխարութիւնը հասկնալ՝ առանց անոր յաջորդող Հաղորդութեան խորհուրդին: Եթէ մեղքը մեզ Աստուծմէ հեռացնող եւ անջատող իրականութիւնն է, եւ ապաշխարութիւնը վերադարձ մըն է դէպի Աստուած, այդ վերադարձին նպատակը ուրիշ բան չի կրնար ըլլալ՝ եթէ ոչ վերստին եւ ամբողջական միաւորումը Աստուծոյ հետ, որ Սուրբ Հաղորդութիւնն է:

Ապաշխարութիւնը ինքն է նաեւ դուռը Եկեղեցւոյ միա խորհուրդներուն: Առանց ապաշխարութեան կարելի չէ ստանալ Եկեղեցւոյ միա խորհուրդները, սուրբ պսակը, ձեռնադրութեան կարգը, հիւանդներու օծումը:

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ
ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑՈՒՅ ՀԱՆԱՏԱՄՔԻՆ
Զարեհ Արք. Ազնաւորեան
(Շարունակելի 16)

THE BOOK OF EZEKIEL

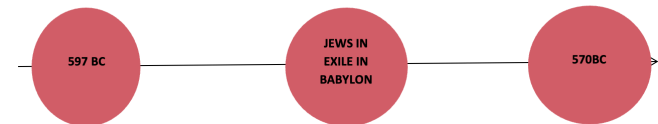
WRITTEN: ROUGHLY 590-570BC
(WITH SOME LATER ADDITIONS)

WHAT YOU NEED TO KNOW:

Ezekiel was one of 10,000 people taken into exile by the Babylonians before the fall of Jerusalem, and many of his prophecies were spoken while he was in exile. Ezekiel taught that there was still space for God to speak with his people, even in a foreign land. God sometimes called his prophets to act out the prophecies he was giving, and Ezekiel was by for the most creative in doing so! (See chapters 4, 5 and 12 for examples.) Like the other Major Prophets, Ezekiel's calling as a prophet is described early in the book. Then there is an extended section of hard-hitting prophecies against Judah and the surrounding nations for their sins, before the book ends by talking about future hope.

WHY READ IT?

Ezekiel was an incredibly creative prophet. We see him lying on his side for weeks, cutting off his beard and spreading it everywhere, cooking over cow dung and bringing dry bones to life. With Ezekiel we see the cost of the prophetic calling: prophet's were not just called to say certain things, but to live a totally different life.

A PRAYER FOR HELP PSALM 28

O Lord, my defender, I call to you.

Listen to my cry!

If you do not answer me,

I will be among those who go down to the world of the dead.

Hear me when I cry to you for help,

when I lift my hands toward your holy Temple.

Do not condemn me with the wicked,

with those who do evil—

those whose words are friendly,

but who have hatred in their hearts.

Punish them for what they have done,

for the evil they have committed.

Punish them for all their deeds;

give them what they deserve!

They take no notice of what the Lord has done

or of what he has made;

so he will punish them

and destroy them forever.

Give praise to the Lord;

he has heard my cry for help.

The Lord protects and defends me;

I trust in him.

He gives me help and makes me glad;

I praise him with joyful songs.

The Lord protects his people;

he defends and saves his chosen king.

Save your people, Lord,

and bless those who are yours.

Be their shepherd,

and take care of them forever.

Ազգային Առաջնորդարան
Armenian Prelacy of Canada
Prélature Arménienne du Canada

514-856-1200
prelacy@armenianprelacy.ca
www.armenianprelacy.ca

Խմբագիր՝ Հոգեշնորհ Տ. Յակոբ Վրդ. Եագուպեան
3401 Olivar Asselin Montréal, Quebec H4J 1L5